

การบริหารเงินสำหรับข้าราชการ

นางสาวพนิดา ปรีเปรมโมทย์ นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ กองเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน
 ที่มา: การฝึกอบรมหลักสูตร การบริหารเงินสำหรับข้าราชการ อบรมวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2567 โดย
 อาจารย์จักรพงษ์ เมฆพันธุ์ โค้ชการเงินและประธานมูลนิธิคนไทยฉลาดการเงิน อบรมผ่านระบบ OCSC
 Learning Space สำนักงาน ก.พ.

การบริหารเงิน เป็นการจัดการเงินให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อให้เกิดประโยชน์และ
 ประสิทธิภาพสูงสุด การบริหารจัดการเงินที่ดีจะทำให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างไม่มีความเสี่ยง ส่งผลให้เกิด
 อิสระภาพทางการเงิน ซึ่งหลักสูตรนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สามารถอธิบายความสำคัญของการเงินกับชีวิต โมเดล
 อิสระภาพทางการเงิน สภาพคล่องทางการเงิน การจัดการความเสี่ยง การแก้ปัญหาหนี้ และวิธีการวางแผน
 เกษียณรวยได้

1. การเงินกับชีวิต

เงินเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตที่สำคัญ การบริหารจัดการเงินที่สำคัญ คือ การหารายได้ ถ้าอยากมีเงิน
 พอใช้หลังเกษียณ รายได้ 1 เดือน ต้องใช้ได้ 1.5 เดือน โดยมีแนวทางดังนี้ คือ ช่วงอายุ 20-30 ปี อย่างก่อนนี้
 ให้ออม 10-20 เปอร์เซ็นต์ และสร้างทรัพย์สิน ช่วงอายุ 30-40 ปี สร้างความมั่นคงทางการเงิน และช่วงอายุ
 40-80 ปี ใช้ชีวิตมีความสุข หมดกังวลเรื่องเงินแบ่งบันคืนสู่สังคม

2. โมเดลอิสระภาพทางการเงิน

อิสระภาพทางการเงิน หมายถึง การมีชีวิตที่หมดกังวลทางการเงิน อันเนื่องมาจากการบริหารจัดการ
 รายได้ที่ได้รับจากการทำงานอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และมีเหลือสะสมในรูปทรัพย์สิน เพื่อให้
 ใช้ได้ในวันข้างหน้าอย่างพอเพียงในวันที่ไม่ได้ทำงาน และมีการปกป้องความเสี่ยงทางการเงินได้ตามสมควร
 เพื่อป้องกันผลกระทบจากภัยที่อาจส่งผลกับการเงินในแต่ละช่วงชีวิต มีหลักการสร้างอิสระภาพทางการเงิน ดังนี้

- 2.1 ทรัพย์สินทางการเงิน เช่น เงินฝาก พันธบัตร สลากออกสกิน หุ้นกู้ หุ้นกองทุนรวม ฯลฯ
- 2.2 ทรัพย์สินจริง ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจ ทรัพย์สินมีค่า
- 2.3 ทรัพย์สินทางปัญญา เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร

3. คุณสมบัติของผู้ประสบความสำเร็จทางการเงิน

ผู้ประสบความสำเร็จทางการเงิน ต้องมีความรับผิดชอบทางการเงิน ความรู้ทางการเงิน และวินัยทาง
 การเงิน รายละเอียดดังนี้

- 3.1 มีความรับผิดชอบทางการเงิน หมายถึง การเข้าควบคุม และจัดการกับสภาพการเงินของตัวเอง
 ไม่นิ่งเฉย หรือปล่อยให้ชีวิตการเงินของตัวเองตกอยู่ในสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต
- 3.2 มีความรู้ทางการเงิน หมายถึง การมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในการบริหารจัดการเงินทั้ง
 4 ด้าน ได้แก่ การหารายได้ การใช้จ่าย การออม และการลงทุน
- 3.3 มีวินัยทางการเงิน หมายถึง การนำความรู้ ทางการเงินมากำหนดเป็นเป้าหมายและแผนการเงิน
 และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ทางการเงินที่ดีกับตัวเอง

4. สุขภาพการเงินที่ดี

4.1 สภาพคล่องดี หมายถึง การบริหารเงินในแต่ละเดือนให้มีพอใช้จ่าย มีกินมีใช้ และเหลือเก็บได้
 อย่างน้อย 10 เปอร์เซ็นต์ ทุกเดือน

4.2 ปลอดหนี้เงิน ไม่มีหนี้บริโภคค้างชำระ หรือ ไม่ต้องจ่ายขั้นต่ำ และไม่มีหนี้บัตรเครดิต มีหนี้บ้าน และรถยนต์ในระดับที่บริหารจัดการได้

4.3 พร้อมชนความเสี่ยง

4.4 มีเสบียงสำรอง หากรายได้หายไปหรือลดลงกะทันหัน หรือมีความจำเป็นต้องใช้เงินอย่างเร่งด่วน คุมีเงินสำรองสำหรับดูแลชีวิตตัวเองได้อย่างน้อย 6-12 เดือน โดยไม่ต้องหยิบยืมใคร

4.5 สอดคล้องเกณฑ์ภาษี มีการวางแผนภาษีของตัวเองได้ สามารถใช้สิทธิค่าใช้จ่าย และค่าลดหย่อนต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

4.6 บั้นปลายมีทุนเกษียณ ต้องทราบว่าตอนเกษียณต้องเตรียมเงินไว้เท่าไร (ทุนเกษียณ) และมีแผนการออม และลงทุนสำหรับการเกษียณไว้พร้อมแล้ว

5. การจัดทำงบประมาณส่วนบุคคล

เครื่องมือที่ใช้ในการวางแผนทางการเงิน ได้แก่ การจัดทำ

5.1 รายรับ-รายจ่าย เงินออม ค่าใช้จ่าย เงินคงเหลือ = สภาพคล่อง

5.2 งบดุล ทรัพย์สิน หนี้สิน = ความมั่นคง

6. แนวทางการจัดทำและวิเคราะห์งบรายรับรายจ่าย

6.1 จัดทำงบประมาณรายรับรายจ่ายเป็นประจำ ทุกๆ 6 เดือน 1 ปี หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสถานะทางการเงินที่สำคัญ เช่น รายได้เพิ่มหรือลด ซื้อบ้าน ซื้อรถ ฯลฯ

6.2 วิเคราะห์ดูรายการสำคัญ ดังต่อไปนี้

6.2.1 เงินออมและเงินลงทุนรายเดือน ควรมีรวมกันอย่างน้อย 10 เปอร์เซ็นต์ของรายรับรวม

6.2.2 เงินคงเหลือไม่ติดลบ

6.2.3 กรณีเงินคงเหลือติดลบ ให้วางแผนแก้ไขก่อนสภาวะปัญหามาถึง

7. หนี้ร่าย และหนี้เงิน

หนี้เงิน คือ หนี้ที่ก่อให้เกิดภาระการเงินในรูปรายจ่าย ทำให้เงินไหลออกจากกระเป๋าเป็นประจำทุกเดือน (หรือทุกปี) อันได้แก่ หนี้บริโภคต่างๆ อาทิ หนี้บัตรเครดิต สินเชื่อส่วนบุคคล บัตรกดเงินสด หนี้ผ่อนสินค้า หนี้บัตรเครดิต เป็นต้น

หนี้ร่าย คือ หนี้ที่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่ม สร้างกระแสเงินสดไหลเข้ากระเป๋าทุกเดือน (หรือทุกปี) เช่น หนี้กู้ยืมเพื่อลงทุน และสร้างผลกำไรได้มากกว่าภาระผ่อน

8. แผนการออม A B C

การบริหารรายได้ เพื่อให้มีเงินออม มีแผนการออมดังนี้

8.1 พอร์ต C เงินสำรองเผื่อฉุกเฉิน ตัดออมอย่างน้อย 10 เปอร์เซ็นต์ 3-5 เปอร์เซ็นต์สำหรับคนเป็นหนี้ เป้าหมาย 6 เท่าของรายจ่ายต่อเดือน เครื่องมือทางการเงิน เงินฝากออมทรัพย์/ประจำ กองทุนรวมตลาดเงิน กองทุนรวมตราสารหนี้

8.2 พอร์ต B เงินเกษียณ ตัดออมส่วนเพิ่ม เป้าหมายตามไลฟ์สไตล์ เครื่องมือทางการเงิน กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุน กบข. กองทุน RMF/LTF ประกันสะสมทรัพย์ ประกันบำนาญ

8.3 พอร์ต A เป็นเงินที่เตรียมไว้สำหรับการลงทุน

9. การแก้ปัญหาหนี้สิน

การแก้ปัญหาหนี้สิน มีขั้นตอนการปลดหนี้ คือ 1) หยุดสร้างหนี้ 2) สรุปรายการหนี้ทั้งหมด 3) หาเงินก้อนมาปิดชำระ 4) วางแผนรีไฟแนนซ์รวมหนี้ชำระเป็นก้อนเดียว และ 5) วางแผนชำระคืนด้วยเงินคงเหลือ

10. บริหารเงินด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักเศรษฐกิจพอเพียง	การใช้จ่าย	การลงทุน
เหตุผล	สิ่งที่เราจะซื้อ หรือจ่ายเป็นสิ่งจำเป็นหรือไม่ หรือเป็นแต่ความต้องการ ที่อยากได้ เพียงชั่วคราว	เงินก้อนที่เราตั้งใจจะมาลงทุนนั้น มีวัตถุประสงค์เป็นอย่างไร (ต่างวัตถุประสงค์ วิธีและเครื่องมือลงทุนก็ต่างกัน)
พอประมาณ	ถ้าสิ่งที่เราจะซื้อ เป็นสิ่งจำเป็นลองตั้งคำถามดูว่า แค่นั้นถึงพอเหมาะไม่เกินกำลัง และไม่สร้างภาระมากเกินไป	เรามีความรู้ในสิ่งที่เราจะลงทุนแค่ไหน มีการกั้นเงินสำหรับวัตถุประสงค์อื่นแยกไว้ชัดเจนแล้วหรือไม่
มีภูมิคุ้มกัน	ควรพิจารณาถึงวันข้างหน้าด้วยว่าหากซื้อหรือจ่ายไปแล้ว มีบางอย่างไม่เป็นไปตามแผน จะทำอย่างไร เช่น หากเกิดตกงาน หรือรายได้ ไม่เป็นไปตามที่คาด เราจะยังจ่ายไหวอยู่หรือไม่	อย่าทุ่มสุดตัวในการลงทุนต้องหัดเพื่อความเสียใจไว้บ้าง ลองตั้งโจทย์ถามตัวเองดูว่าถ้าหากทรัพย์สินที่เราลงทุน มูลค่าลดลงไป เรารับมือไหวหรือไม่

11. การวางแผนการเงินเพื่อเป้าหมายระยะสั้น

เป้าหมายการเงินในระยะสั้น หมายถึง เป้าหมายที่มีเงินเป็นเครื่องสนับสนุนและมีระยะเวลาไม่เกินตั้งแต่ 1-3 ปี เช่น การเก็บเงินแต่งงาน เก็บเงินเพื่อดาวน์บ้านหรือรถยนต์ การศึกษาต่อ การวางแผนท่องเที่ยว วิธีการเก็บเงินเป้าหมายการเงินระยะสั้น

11.1 กำหนดเป้าหมายทางการเงิน ด้วยการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลว่าสิ่งที่เราต้องการซื้อหรือจ่ายเพื่อเป้าหมายระยะสั้นนั้น จำเป็นต้องใช้เงิน หรืองบประมาณเท่าไร พร้อมทั้งระบุเวลาให้ชัดเจน เช่น วางแผนท่องเที่ยวญี่ปุ่นกับแฟนในช่วงปลายปี (อีก 10-12 เดือนข้างหน้า) ตั้งงบประมาณไว้ 50,000 บาท เป็นต้น

11.2 ตรวจสอบแหล่งเงินออมในปัจจุบัน และกำหนดแผนการออม โดยแบ่งซอยเป้าหมายทางการเงินตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อระบุเป็นอัตราการออมต่อเดือน

11.3 เลือกใช้เครื่องมือการเงินช่วยในการสะสม หลักคิดสำคัญ คือ การสะสมเงินเพื่อเป้าหมายระยะสั้นนั้น มีเวลาในการสะสมไม่นาน ดังนั้นจึงควรเลือกใช้เครื่องมือการเงินที่

11.3.1 ความผันผวนไม่สูง และมีสภาพคล่องพร้อมใช้งาน เช่น เงินฝาก เงินฝากสหกรณ์ ออมทรัพย์ กองทุนรวมตราสารหนี้ สลากออมสิน เป็นต้น

11.3.2 เครื่องมือทางการเงินที่ไม่ควรใช้ในการวางแผนการเงินระยะสั้น หุ่นทองคำ (ความผันผวนสูง) ประกันชีวิต (สภาพคล่องต่ำ ไม่พร้อมใช้งาน)

อุปนิสัยของผู้ประสบความสำเร็จทางการเงิน มีดังนี้ คือ ใช้จ่ายรู้จักยั้งคิด ไม่พาชีวิตจมกองหนี้ มีระเบียบวินัยทางการเงิน ขาดเกินหมั่นตรวจดูหมั่นวางแผน ไม่ดูแลเงินออม ไม่ยอมให้ชีวิตขาดเป้าหมาย และใส่ใจความรู้ทางการเงิน

12. เงินสำรองเพื่อฉุกเฉิน

เงินสำรองเพื่อฉุกเฉิน คนเราควรมีเงินสำรองใช้จ่าย อย่างน้อย 3-6 เดือน เพื่อป้องกันความเสี่ยงกรณีสูญเสียรายได้ชั่วคราว เช่น ตกงาน ถูกเบียดค่าแรง ประสบอุบัติเหตุทำงานไม่ได้ ฯลฯ หรือ เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้เงิน

13. ความเสี่ยงทางการเงิน

13.1 ความเสี่ยงทางการเงินส่วนบุคคล ได้แก่ เสียชีวิตก่อนวัยอันควร รายได้ไม่พอเกษียณอายุ สุขภาพไม่ดี หรือทุพพลภาพ และการว่างงาน

13.2 ความเสี่ยงทางการเงินต่อทรัพย์สิน

13.2.1 ความเสียหายโดยตรง เช่น การถูกเพลิงไหม้ น้ำท่วม โจรกรรม หรืออุบัติเหตุทำให้เสียหาย

13.2.2 ความเสียหายโดยอ้อม หรือความเสียหายต่อเนื่อง สืบเนื่องจากความเสียหายโดยตรง เช่น ร้านค้าโดยน้ำท่วม ขาดรายได้

13.3 ความเสี่ยงทางการเงินการรับผิดชอบ บุคคลต้องรับผิดชอบต่อการกระทำที่ทำให้ร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่นเสียหาย เช่น ทรัพย์สินเสียหาย ก่อความเดือดร้อน ความทุกข์ทรมาน/ความพิการ เรียกค่าเสียหายตามฟ้องร้อง และการค้าประกัน

13.4 ความเสี่ยงทางการเงินจากบุคคลในครอบครัว ได้แก่ การเจ็บป่วยและอุบัติเหตุของบุคคลในครอบครัว

วิธีการจัดการความเสี่ยง ได้แก่ หลีกเลี่ยงความเสี่ยง (ต้นเหตุ) ควบคุมความเสี่ยง (ลดโอกาสเกิด) โอนความเสี่ยง (ประกัน) และรับความเสี่ยงไว้เอง (เตรียมทุน)

14. การเลือกซื้อประกันชีวิต

14.1 ความจำเป็น ความเสี่ยงจากการจากไปในเวลาอันควร

14.2 การเลือกแบบประกันให้เหมาะสม

14.2.1 ตลอดชีพ ใช้จัดการภาระหรือเป็นมรดก หากเสียชีวิตก่อนวัยอันควร

14.2.2 สะสมทรัพย์ เก็บเงินก้อน/คุ้มครองความเสี่ยง

14.2.3 ระยะเวลา ป้องกันความเสี่ยงระยะสั้น

14.2.4 บำนาญ เงินรายเดือนใช้จ่ายหลังเกษียณ

15. เกษียณต้องมีเงินเท่าไร

เกษียณรวย คือ การสะสมเงินก้อนไว้ให้เพียงพอกับการใช้จ่ายหลังเกษียณ จนถึงวันสุดท้าย ประเมินโดยหลักคิดที่ว่า หลังเกษียณคนเราจะมีค่าใช้จ่ายหลายรายการลดลง อาทิ ค่าใช้จ่ายสุขภาพ ค่าใช้จ่ายนันทนาการ ฯลฯ โดยสถิติ ค่าใช้จ่ายหลังเกษียณโดยประมาณจะคิดเป็น 60-70 เปอร์เซ็นต์ของค่าใช้จ่ายก่อนเกษียณ

ควรมีเงินออมเท่าไรในวัยเกษียณ

ทุนเกษียณรวยอย่างง่าย = ค่าใช้จ่ายต่อปี × จำนวนปีที่คาดว่าจะอยู่หลังเกษียณ

= ค่าใช้จ่ายต่อเดือน × 12 เดือน × 20 ปี

ทุนเกษียณรวย = ค่าใช้จ่ายต่อเดือนในปัจจุบัน × 240

16. แนวคิดและวิธีการวางแผนเกษียณสำหรับข้าราชการ

ช่องทางการสะสมทุนเกษียณ ได้แก่

16.1 เงินชดเชยกรณีเลิกจ้าง

16.2 บำเหน็จ/บำนาญชราภาพประกันสังคม

16.3 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

16.4 กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

- 16.5 กองทุนเงินออมแห่งชาติ
- 16.6 เงินฝาก/พันธบัตร/สลากออมสิน
- 16.7 ประกันชีวิต/ประกันบำนาญ
- 16.8 กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (RMF)
- 16.9 กองทุนรวมหุ้นระยะยาว (LTF)
- 16.10 หุ้นสามัญ
- 16.11 เงินฝาก/หุ้นสหกรณ์
- 16.12 ทรัพย์สินที่แปลงเป็นเงินสดได้ เช่น บ้าน ที่ดิน ทองคำ ฯลฯ
- 16.13 กระแสเงินสดจากทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่า ดอกเบี้ย เงินปันผล ฯลฯ

17. ทางเลือกของทางการสะสมทุนเกษียณ

เงินรายเดือน	เงินก้อน
☐ ดอกเบี้ย (เงินฝาก/พันธบัตร) ☐ เงินปันผล (หุ้น/กองทุนรวม) ☐ บำนาญข้าราชการ/ประกันสังคม ☐ ประกันแบบบำนาญ ☐ ค่าเช่า ค่าลิขสิทธิ์ ☐ สินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ฯลฯ	☐ เงินสด เงินฝาก ☐ เงินชดเชยกรณีเลิกจ้าง ☐ บำเหน็จ/บำนาญประกันสังคม ☐ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ☐ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ☐ กองทุนเงินออมแห่งชาติ ☐ ทรัพย์สินที่แปลงเป็นเงินสดได้ เช่น บ้าน ที่ดิน ทองคำ ฯลฯ

18. แนวทางการบริหารเงินเกษียณ

- 18.1 ชำระคืนหนี้รายการใหญ่ เช่น บ้าน รถยนต์ ฯลฯ
- 18.2 จัดสรรงบการเงินเพื่อการใช้จ่าย
- 18.3 ห้ามแบ่งหรือมอบให้คนอื่นจนกว่าจะจัดสรรเป็นที่เรียบร้อย

19. กฎแห่งความมั่งคั่ง ๙ ประการ

- 19.1 ความมั่งคั่งเริ่มต้นที่การใช้จ่าย (ไม่ใช่เงินที่หาได้)
- 19.2 สร้างทรัพย์สิน ก่อนซื้อหนี้สิน
- 19.3 วางแผนเกษียณตั้งแต่วันแรกที่เริ่มต้นทำงาน
- 19.4 เตรียมความพร้อมรับมือกับเรื่องร้ายๆ (แล้วชีวิตจะพานพบแต่เรื่องดีดี)
- 19.5 ลงทุนในความรู้เป็นอันดับแรก
- 19.6 ลงทุนเพื่อกระแสเงินสด
- 19.7 บริหารเงินอย่างมี ระบบ และเป็น ระเบียบ
- 19.8 รวยไม่ได้ ถ้า ให้ ไม่เป็น
- 19.9 คิด ทำ มี